

Stopnice in drča vpadnika, ki povezuje vstopni in glavni rov.

V rudniku so našli več kot 60 različnih mineralov.

čelno svetilko in vstopila v rudnik. V njem te dni potekajo še zadnja ureditvena dela v glavnem rovu, ki je približno 25 metrov pod vstopnim, do njega pa vodijo strme stopnice ob vpadniku. Občina in javni zavod za kulturo, mladino in šport sta vrsto let iskala sredstva za ureditev rudnika za obiskovalce, lani pa jima je ob drugem poskusu uspelo dobiti sredstva na Interregovem razpisu V-A Slovenija-Hrvaška s projektom Mine tour, ki so ga pripravili skupaj s hrvaškim Labinom, kjer bodo obnovili stolp rudniškega dvigala Šohata.

V drugi fazi urejanja rudnika bodo oziroma so v glavnem že uredili za ogled dodatnih 300 metrov glavnega rova s pomočjo sredstev EU, dostop do velike dvorane z limonitnimi kapniki, ki so jo odkrili letos spomladi, pa je financirala občina Litija.

Pred vhomom sva srečala **Marijo Jenko** z naravoslovne tehnične fakultete, ki je prišla izmerit sipko, v katero bodo umestili umetniško svetlobno ureditev. Spodnji deli ne bodo v celoti razsvetljeni, ampak bodo s posebnimi lučmi osvetljene le najbolj zanimive in izstopajoče strukture. Za obisk bodo obiskovalci potrebovali čelade s čelno svetilko, kombinizon in škornje, v posamezni

skupini pa bo do sedem obiskovalcev.

Vhodni rov je posut s peskom, blata ni, vseeno pa obiskovalca pričaka posebno vzdušje, zlasti ob pogledu na težko rudarsko orodje. Leta 1965 je bilo v Sitarjevcu zaposlenih okoli 60 delavcev, ki so delali v dveh izmenah. Rudarji niso imeli praktično nobenih zaščitnih sredstev in so zaradi prahu in posledično silikoze množično zbolevali na pljučih. Delali so s pnevmatskim orodjem in zaradi miniranja je bilo v jami ogromno prahu. Imeli so čelade, svetili pa so si z ročnimi karbidnimi svetilkami. Električna luč naj bi bila na vrhu vpadnika, ki povezuje vhodni rov z glavnim.

Limonitni raj

Spustila sva se po vpadniku, tam pa se je odprl nov raj. Popolnoma zasigane sipke, voda, blato posebne rdeče barve zaradi limonitnih usedlin, čudovita »črna kuhinja« s komaj še vidno leseno sipko, pri kateri je videti, kot bi kapnike nekdo obžagal, pa jih je raztopila ruda v vodi, ki je kapljala s kamenin nad njimi. Limonit je oranžno oker barve. V preteklosti so ga uporabljali tudi v slikanju fresk, še vedno pa se uporablja kot pigment v proizvodnji barv. In čudovita velika dvorana, polna cevčic, zaves, stalaktitov in

stalagmitov, na razcepu rovoev pa ogromen stalagmit. »Ko smo leta 2002 prodrli do sem, je bil visok okoli 80 centimetrov, zdaj meri že skoraj 180 centimetrov. Posebnost limonitnih kapnikov v tem

»Eno najtežjih del so opravljale ženske pri separaciji, in sicer ročno nalaganje barita na vagon«, pripoveduje kustosinja litijskega muzeja dr. Tina Sušteršič.

delujejo pri mikrobnomi biomineralizaciji.

Težaško delo v jami in pred njo

Igrala sva se z bliskavico, ki je odčrtala še lepše obrise jame, čofotala po ujeti vodi in uživala v jamskem svetu. Svetovni posebnosti, lepoti, ki jo preprosto morate videti. Kasneje je kustosinja litijskega muzeja dr. **Tina Sušteršič** razlagala, kako so med raziskovanjem rudnika pridobili tudi nadvse vredna živa pričevanja nekaterih rudarjev. »Žal so kopači, ki so delali na čelu, že pokojni, so nam pa njihove spomine predali njihovi potomci in vzdrževalci ter ženske, ki so delale pri separaciji. Ročno so ločevale rudo od jalovine in prale, brez zaščitne obleke in rokavic, prostori so bili neogrevani, barit pa je zelo težak in oster. Barit so po drugi svetovni vojni izvažali tako v Sovjetsko zvezo kot Ameriko, mešali pa so ga z baritom iz rudnika Pleše pri Škofljici, kjer je bil čistejši. V Litiji gre namreč za polimneralno nahajališče, saj so v rudniku našli več kot 60 mineralov,« je pripovedovala kustosinja, ki je bila tudi ena prvih vodnic v Sitarjevcu.

Preplet preteklosti in sedanosti

Dežela opučenih rudnikov

Davorin Preisinger, avtor knjige Opuščeni rudniki v Sloveniji (Turistika 2010): »Za Slovenijo lahko mirne duše rečemo, da je dežela opučenih rudnikov, saj je v preteklosti pri nas obratovalo kar 58 rudnikov in premogovnikov. Veliko je že zarušanih, predvsem vhodov. Lokalne skupnosti in turistična društva bi lahko poskrbeli za ureditev, saj se v teh rovih skriva velik turistični potencial.«

Direktorica TIC Litija Mojca Hauptman pa je na rudnik navezana še drugače. Njena zgodba se prepleta tako, kot se zgodba rudnika. S preteklostjo, industrijskim izkoriščanjem in sedanostjo. »Zame je bil prvi vstop v zgornji rov izjemno čustven, saj so v rudniku delali moji starši. Oče je bil vzdrževalec, mama pa je delala pri separaciji. Ko sem vstopila v nedotaknjene nove dele, mi je preprosto vzelo dah. Še posebno, ko sem videla, v kakšnih razmerah so delali. Ko vse to gledaš, se spomniš, da je bila njihova edina zaščita slamina, ki so jo žvečili, nanjo naj bi se namreč vezale težke kovine. Tu začutiš duha rudnika v takratnih razmerah in rudnika, ki je zaživel na novo, jeseni drugo leto pa bo še bolj zasijal. Z novimi zgodbami in predvsem z lepoto, ki je ne morete videti praktično nikjer drugje na svetu.« ■

IGRAJ SE IN RAZVIJAJ SVOJO DOMIŠLJIJO!

LEGO® KOCKE. S KATERIMI SO ZRASLE GENERACIJE OTROK PO SVETU. SAJ:

- razvijajo domišljijo in ustvarjalnost;
- izboljšujejo fino motoriko,
- spodbujajo timsko delo.

LEGO® KOCKE
LE 4,59 EUR

SUPERJUNAKI – ČRNI PANTER
16. 12. 2019

Pri vašem prodajalcu Geospisov na večini prodajnih mestih Mercator, Spar, Tuš, v poslovalnicah Pošte Slovenije, beničinskih servisnih knjižnic. Posamezen paket je na prodajnih mestih na voljo 30 dni. Do razprodaje zalog. Slika je simbolična.

LEGO® , logotipi LEGO® , LEGO® Batman film, LEGO® Ninjago® in minifigura so komercialne blagovne znamke, ki pripadajo skupini LEGO®. © 2019 The LEGO® Group

www.dnevnik.si